

اعتبار حقوقی اسناد الکترونیکی

مبارزه شوشتری

گسترش علوم نوین

سرشناسه	شوشتری، مهیاره، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	اعتبار حقوقی اسناد الکترونیکی / مهیاره شوشتری .
مشخصات نشر	بجنورد: گسترش علوم نوین ، ۱۳۹۵ .
مشخصات ظاهری	۱۱۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۷۰-۳۲-۸-۱۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	قراردادهای الکترونیکی -- ایران
موضوع	Electronic contracts -- Iran
موضوع	بازرگانی الکترونیکی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Electronic commerce -- Law and legislation -- Iran
موضوع	امضای الکترونیکی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Digital signatures -- Law and legislation -- Iran
موضوع	اسناد حقوقی -- ایران
موضوع	Legal documents -- Iran
موضوع	امضای الکترونیکی
موضوع	Digital signatu...
موضوع	بازرگانی الکترونیکی
موضوع	Electronic com...
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ش ۹ / KMHA۶۰
رده بندی دیویی	۴۶/۵۵۰۲۰۲۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۳۶۵۰۸

میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان رولمهر نرسیده به فخر رازی - پلاک ۸۹
 تلفن: ۶۶۳۹۰۴۱۰۷

اعتبار حقوقی اسناد الکترونیکی

- ◇ مؤلف: مهیاره شوشتری
- ◇ صفحه آرایی: فاطمه هاشمی
- ◇ ناشر: گسترش علوم نوین
- ◇ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵
- ◇ چاپ: جباری
- ◇ تیراژ: ۵۰۰ نسخه
- ◇ تعداد صفحات: ۱۱۸ صفحه
- ◇ شابک: ۸-۳۲-۸۴۷۰-۶۰۰-۹۷۸
- ◇ قیمت: ۱۰,۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای نشر گسترش علوم نوین محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: کلیات

- ۲..... تعریف اسناد الکترونیکی و قراردادهای الکترونیکی
- ۳..... مبحث اول: تجارت الکترونیکی
- ۳-۱..... تعریف تجارت الکترونیکی
- ۵-۲..... مفهوم تجارت الکترونیکی
- ۷-۳..... تعریف EDI
- ۷-۴..... تفاوت تجارت الکترونیک و E-commerce
- ۷..... مبحث دوم: تجارت الکترونیکی، تجاریات بین‌المللی
- ۱۱..... مبحث سوم: مشکلات توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۱۱..... ۱- مشکلات قانونی
- ۱۲..... ۲- مشکلات مربوط به آسیب‌پذیر بودن سندهای ایمن
- ۱۳..... مبحث چهارم: قانون تجارت الکترونیکی در ایران
- ۱۵..... نکات کلیدی در قانون تجارت الکترونیکی ایران
- ۱۵..... مبحث پنجم: قوانین تجارت الکترونیکی بین‌المللی
- ۱۶..... ارائه اطلاعات تأمین‌شده
- ۱۷..... مبحث ششم: قواعد سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای
- ۱۹..... مبحث هفتم: اعتبار حقوقی اسناد الکترونیکی در قوانین ایران و بین‌المللی

فصل دوم: اعتبار حقوقی اسناد الکترونیکی

- ۲۴..... مبحث اول: اعتبار سنجی اسناد الکترونیکی
- ۲۴..... گفتار اول: شرایط فنی لازم برای اعتبار اسناد الکترونیکی
- ۲۵..... گفتار دوم: اعتبار حقوقی و ارزش اثباتی اسناد الکترونیکی
- ۲۶..... گفتار سوم: قراردادهای بین‌المللی
- ۲۷..... مبحث دوم: شرایط ارزش اعتباری در اسناد الکترونیکی
- ۲۸..... گفتار اول: قابلیت استناد
- ۲۹..... گفتار دوم: قابلیت دستیابی

- گفتار سوم: قابلیت ایجاد و نگهداری به روش سیستم‌های اطلاعاتی مطمئن ۲۹
- گفتار چهارم: امضای الکترونیکی ۳۰
- ۱- امضاء الکترونیکی شرط اساسی اعتبار اسناد الکترونیکی ۳۱
- ۲- مفهوم امضای الکترونیکی و امضای دیجیتالی ۳۱
- مبحث سوم: صحت سند الکترونیکی به‌وسیله امضای دیجیتالی ۳۲
- گفتار اول: قوانین جهانی امضای الکترونیکی ۳۵
- گفتار دوم: تاثیر محیط‌های باز و بسته در تکنولوژی امضاء ۴۱
- ۱- امضای دیجیتال در سیستم‌های بسته ۴۲
- ۲- امضای دیجیتال در سیستم‌های باز ۴۲
- گفتار سوم: توان تعامل را قابل اعتماد دانست ۴۳
- ۱- راز هویت شخص امضاءکننده اسناد الکترونیکی ۴۴
- ۲- تمامیت اطلاعات داده‌ها ۴۶
- ۱- جنبه برنامه‌ریزی ۴۸
- ۲- حفظ جامعیت ۴۸
- ۳- عدم قابلیت انکار ۴۹
- گفتار چهارم: اعتبار و قابلیت اسناد الکترونیکی در مراجع صدور گواهی ۴۹

فصل سوم: اصالت حقوقی اسناد الکترونیکی

- مبحث اول: تقسیم انواع اسناد الکترونیکی در ارزش اثباتی آنها ۵۶
- گفتار اول: ارزش اثباتی اسناد رسمی الکترونیکی ۵۶
- گفتار دوم: ارزش اثباتی اسناد عادی الکترونیکی ۵۷
- ۱- تعریف اسناد عادی الکترونیکی ۵۷
- ۲- انواع اسناد عادی الکترونیکی ۵۸
- الف) اسناد الکترونیکی مطمئن ۵۸
- ب) اسناد الکترونیکی غیرمطمئن ۶۲
- ۱- اسناد الکترونیکی فاقد امضاء ۶۲
- ۲- اسناد الکترونیکی فاقد امضاء در شبکه‌های بسته ۶۲
- مبحث دوم: اصالت اسناد الکترونیکی ۶۴
- گفتار اول: مفهوم اصالت و کارکرد اسناد الکترونیکی ۶۴
- ۱- نقش اصالت اسناد الکترونیکی ۶۵
- ۲- شرایط اصالت اسناد الکترونیکی ۶۶
- الف) قابلیت دسترسی و استفاده در صورت رجوع ۶۷
- ب) حفظ تمامیت اطلاعاتی که تولید، ارسال یا دریافت شده‌اند ۶۷

- ج) نگهداری اطلاعات شناسایی داده‌پیام ۶۹
- د) رعایت شرایط خاص دستگاه‌های اجرایی ۶۹
- ۳- شیوه‌های تکذیب صحت اسناد الکترونیکی ۷۴
- گفتار دوم: قوانین حاکم بر اعتبار اسناد الکترونیکی ۷۷
- ۱- محل بر سند حکومت می‌کند ۷۷
- ۲- حل تعارض میان اسناد الکترونیکی و اسناد سنتی ۷۸
- ۳- مفهوم اسناد الکترونیک ۷۹
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۸۱
- منابع و مآخذ ۹۳
- پیوست‌ها ۹۷
- پیوست ۱: گزیده‌ای از قانون تجارت الکترونیک ایران ۹۷
- پیوست ۲: گزیده از قانون نمونه اسیترا در مورد تجارت الکترونیک ۹۹
- پیوست ۳: گزیده‌ای از قانون نمونه اسیترا در مورد امضاهای الکترونیکی ۱۰۲
- نکاتی چند از قانون نمونه آنسیترا (۱) (۲) ۱۰۲

www.ketab.ir

مقدمه

آنچه به عنوان اسناد الکترونیکی معتبر از آن نام می‌بریم در واقع نوعی هویت قانونی است که به وسیله مرجع صلاحیت‌دار به امضاء الکترونیکی اعطاشده است تا مبادلات اسناد الکترونیکی و داده‌های تجاری اشخاص مطمئن باشند که انتقال‌ها، ایمن و قابل اثبات و مشروع شوند. فناوری اطلاعات منجر به برقراری ارتباطات بین‌المللی به وسیله رایانه و در نتیجه به وجود آمدن قراردادهای الکترونیکی شده است تا از فناوری‌های مورد استفاده در این زمینه، فناوری امضای دیجیتال به عنوان یکی از اسناد الکترونیکی باشد. مسائل مهم در به رسمیت شناختن فناوری‌های نوین ارتباطی، در تشکیل قراردادها، نحوه تشکیل و اعتبار آن‌ها، قابلیت انتساب اسناد الکترونیکی، مسائل مربوط به امضای الکترونیکی، نحوه پرداخت‌های الکترونیکی و غیره می‌باشد که در گسترش این نوع روابط معاملاتی و تجاری بین افراد با طرح برخی مسائل حقوقی در زمینه قواعد حاکم بر روابط با افراد دیگر همراه بوده است. چنانچه امضای الکترونیکی با لحاظ شرایط ایمنی و فنی آن به داده بیاید منضم گردند، اسناد الکترونیکی از نظر حقوقی هم‌عرض اسناد مکتوب خواهند بود. اسناد الکترونیکی بدون وجود یک امضای الکترونیکی ایمن که صحت مندرجات آن را تضمین نماید، معتبر نیست و عناصری نیز که باعث اعتبار یک سند الکترونیکی می‌شود عبارت‌اند از: ۱- قابلیت استناد ۲- تولید و نگهداری به روش مطمئن ۳- در دسترس بودن. اسناد الکترونیکی همانند اسناد سنتی می‌باشند با این تفاوت که اسناد الکترونیکی تنها در قالب الکترونیکی بر روی لوح فشرده یا طریق وب تولید یا منتقل می‌شوند. در واقع می‌توان گفت اسناد الکترونیکی فرایندی است که از طریق شبکه‌های الکترونیکی تولید، منتشر و توزیع می‌شوند و در مجموع می‌توان اسناد الکترونیکی را مدارکی خواند که اغلب ویژگی‌های اسناد سنتی را حفظ کردند و با عنوانی مشخص و منظم به صورت الکترونیکی تولید، نگهداری و توزیع می‌شوند.

در تجارت الکترونیک تبادل اسناد الکترونیکی، امری فراگیر می‌باشد. این اسناد اغلب حاوی اطلاعات حساسی مانند قراردادهای حقوقی، فناوری‌های محرمانه و یا تبادلات مالی می‌باشند. برای ممانعت از دستبرد سارقان کامپیوتری که در فضای الکترونیکی همواره مترصد

دست‌اندازی و خواندن مستندات می‌باشند لازم است این اسناد به رمز درآورده شوند. اگر می‌خواهیم که اسناد ما واقعاً در امان باشند باید آنها را به صورت دیجیتالی امضا کنیم.

فناوری‌های جدید ارتباطی روش‌هایی را برای نگارش و امضا بوجود آوردند که کاملاً متفاوت از شیوه‌های سنتی است. ارسال متن از راه دور توسط دورنگار اسکن امضای دستی و ضمیمه کردن آن به یک سند الکترونیکی، امضای دیجیتال که با استفاده از شیوه‌های ریاضی به وجود آمده و به یک سند الکترونیکی ضمیمه می‌شود، همگی در این شمارند. امروزه با پیشرفت فناوری اطلاعات دسته جدیدی از ادله و اسناد الکترونیکی به منصف ظهور رسیده است. اسناد الکترونیکی نسبت به اسناد سنتی بسیار قابل تغییرتر و قابلیت دستکاری بیشتری دارند و احتمال تقلب در آنها بسیار بیشتر است به این ترتیب برای اینکه دادگاه بتواند به اسناد یک سند الکترونیکی حکم صادر کند باید اعتبار آن اسناد را احراز کند. حجم بسیار زیادی از معاملات و مبادلات مالی در پیای امروز از طریق سیستم مجازی رایانه‌ای و فضای سایبر صورت می‌گیرد، لذا اسناد الکترونیکی در حال حاضر نقش بسیار زیادی در این حوزه ایفا می‌کنند و بخش مهمی از تقویت تعهدات مدام مستند به این اسناد الکترونیکی است. از طرف دیگر این دسته از اسناد جدید قابل اعتبار هستند، همین موضوع نشان دهنده اهمیت احراز اعتبار اسناد الکترونیکی است. به هر حال دادگاه در صورتی که اعتبار این اسناد خاص مورد انکار و تردید قرار گرفته باشد یا نسبت به آنها ادعا یا دعای معارض شده باشد، باید اعتبار آن را احراز کند تا بتواند آن را مستند حکم خود قرار دهد. زمانی که فایل یا داده رایانه‌ای ایجاد می‌شود، در جاهای مختلف سیستم رایانه‌ای آثار و نشانی از آن فایل یا داده دیده می‌شود، به این ترتیب با یک بی دقتی آن فایل یا سامانه از بین نرود، این در وضعیتی است که آن سند الکترونیکی در یک سیستم رایانه‌ای باشد اگر سیستم‌های رایانه دیگری نیز به آن رایانه متصل باشد امکان وجود آن اسناد الکترونیکی در دیگر سیستم‌های رایانه‌ای متصل نیز وجود دارد به این ترتیب امحای داده یا سامانه رایانه‌ای تقریباً غیرممکن است مگر اینکه سیستم رایانه‌ای به طور فیزیکی از بین برود که چه بسا اسناد الکترونیکی که به صورت فایل یا داده رایانه‌ای بر روی آن رایانه ذخیره شده است، از بین برود. البته در این فرض هم ممکن است آن فایل یا داده از سیستم رایانه‌ای تخریب شده به حافظه‌های دیگری نیز منتقل شده باشد.

امضای الکترونیکی به نوبه خود دلیل اثبات دعوا محسوب نمی‌شود. امضای الکترونیکی در واقع سبب اعتبار اسناد الکترونیکی خواهد شد. سند الکترونیکی، سندی است که منتسب به کسی است که آن را امضا کرده باشد. امضای الکترونیکی انواع و اقسام مختلفی دارد که طبیعتاً با آن مفهومی که از امضای اعتبار سنتی در ذهن ما است کمی متفاوت بوده و با آن سازگار نیست. منظور از امضای الکترونیکی در اینجا این است که با یک ابزار نشان داده شود که آن سند الکترونیکی منتسب به کسی که آن را صادر کرده است، در حقیقت هویت شخص را نشان می‌دهد.

www.ketab.ir